

Guder - avguder og den nye bevissthet

Av Per Henrik Gullfoss
gullfoss@hebb.no

De gode gamle dager

Ordet avgud er spennende. I de gode gamle dager fantes det ikke avguder. Det var en del demoner ute og gikk, men du hadde guder til de fleste anledninger. Dette kjenner vi bl.a. fra hinduismen, gresk/romersk, norrøn og egyptisk mytologi. Den største utfordringen var å få til en avtale/bli venner med den riktige guden til riktig anledning. Gudene hadde klare menneskelige trekk og var til tider ganske så krangleverne seg imellom. En av de tingene de kranglet om var hvem som skulle være sjefen og den viktigste. Det høres jo ganske menneskelig ut. I gresk mytologi var jo Uranus en stund sjefen, før han ble kastret av Kronos (Saturn) som igjen ble styrtet fra sin maktposisjon av Zevs (Jupiter). Vi har også en eldre historie, hvor det var gudinnen som stort sett var den høyeste. Dette var i matriarkatets tid, en periode som bl.a. tok slutt når mennesket fant ut hvordan man utvant jern (jernalderen) og kunne lage mye mer effektive våpen og redskaper og dermed ble mindre avhengig av naturen og bedre i stand til å ta livet av det

man trengte for å spise seg mett og få makt over andre. Denne krangelen om hvem som var den viktigste og største av gudene førte til mye bråk og forvirring. Det er en ganske spennende ting at når kristendommen kom, så var en av grunnene til at den fikk så stor innflytelse over mange andre folkeslag at de kristne fremstilte sin egen gud ikke bare som den eneste, men også som den sterkeste. For indianerne i Nord-Amerika var dette ofte innlysende. Den hvite manns gud ga de ildvåpen og gjorde de så mannssterke at de kunne rulle frem over prærien i store horder. Det var ofte et naturlig valg å skifte side når det gjaldt hvilken gud man prøvde å holde seg inne med, siden den kristne gud så klart gjorde sitt folk så sterke og ga de så mye makt.

Den ene gud

De nye profeter og frelsere prøvde å finne en vei ut av denne forvirringen. De største religionene i våre dager har ikke dette mylderet av guder å forholde seg til. Her tok Kristendommen og Islam en variant og Buddhismen en annen. Buddha prøvde å komme ut av forvirringen og avgudsdyrkelsen gjennom å hevde at det ikke fantes noen guder. Han formidlet en lære som sa at det som ligger bak alt er både væren og ikke-

væren. Han omgikk med andre ord hele spørsmålet med alle disse gudene og prøvde på mange måter å lage verdens første gudløse religion. Et stort, beundringsverdig og spennende prosjekt. Kristendommen og Islam prøvde en annen metode. De hevdet at det fantes bare en gud og prøvde på mange måter å samle alle de forskjellige gudeskikkelsene til en som de ga navnet Gud og Allah. Kristendommen prøvde å bevare noe av mangfoldet gjennom den hellige treenighet, som var faderen, sønnen og den hellige ånd, mens jomfru Maria sto litt på siden som en slags outsider, som kunne dyrkes, men som ikke var del av denne absolutte treenigheten. I islam tok man et ekstra skritt for å bli ferdig med avgudsdyrkelsen, og lagde en regel som sa at Allah ikke kunne avbildes eller lages noen statue av. Man skulle med andre ord ikke legemliggjøre det guddommelige i en form hvor man kunne dyrke det som en fysisk fremtoning. I kristendommen gikk det en annen vei, hvor man flittig har laget statuer og bilder, om ikke av Gud så i hvert fall av jomfru Maria og Jesus, i rikt monn.

Avguder og djevelens verk

I det gamle testamentet er historien om hvordan Moses får de ti bud forbundet med dansen rundt gullkalven. (Det var

ødeleggelsen av det gamle gudebildet fra tyrens tidsalder.) Når han kom ned med budene knuste han gullkalven og krevde at hans folk ikke skulle dyrke avguder, men bare forholde seg til Jahve. I de dager så man ikke på andre guder som tomt tankespinn og religiøse vrangforestillinger, men som at andre folk hadde misforstått hva som var den sanne, beste, sterkeste og mest rettferdige gud og derfor ble forført av andre mindre sterke og mektige guder. Når Norge ble kristnet ble ikke Odin og Tor avskrevet som overtro, men ble sett på som svakere guder og ofte ble alle andre guder fremstilt som djevelens verk. Vi kan si at på samme måte som man samlet gudeskikkelsen i ett bilde, så samlet man avgudene i ett bilde, nemlig djevelen. I kristendommen og Islam ble dette på mange måter et vanskelig skille å holde orden på. Man anså gjerne seg selv og det man holdt på med som å være på parti med Gud, mens de

sett på som avgudsdyrking i disse tre religionene. Det er kanskje en reaksjon på gudinnedyrkingen, hvor naturen og den livgivende kraft var det helligste med det guddommelige. På mange måter kan alle tre religioner sies å være en type skjulte dødskulter, fordi det åndelige og aller helligste ikke fantes i livet, men var å tre ut av livets reinkarnasjonssyklus eller å komme til det ikke jordiske paradiset.

Avgudene in persona

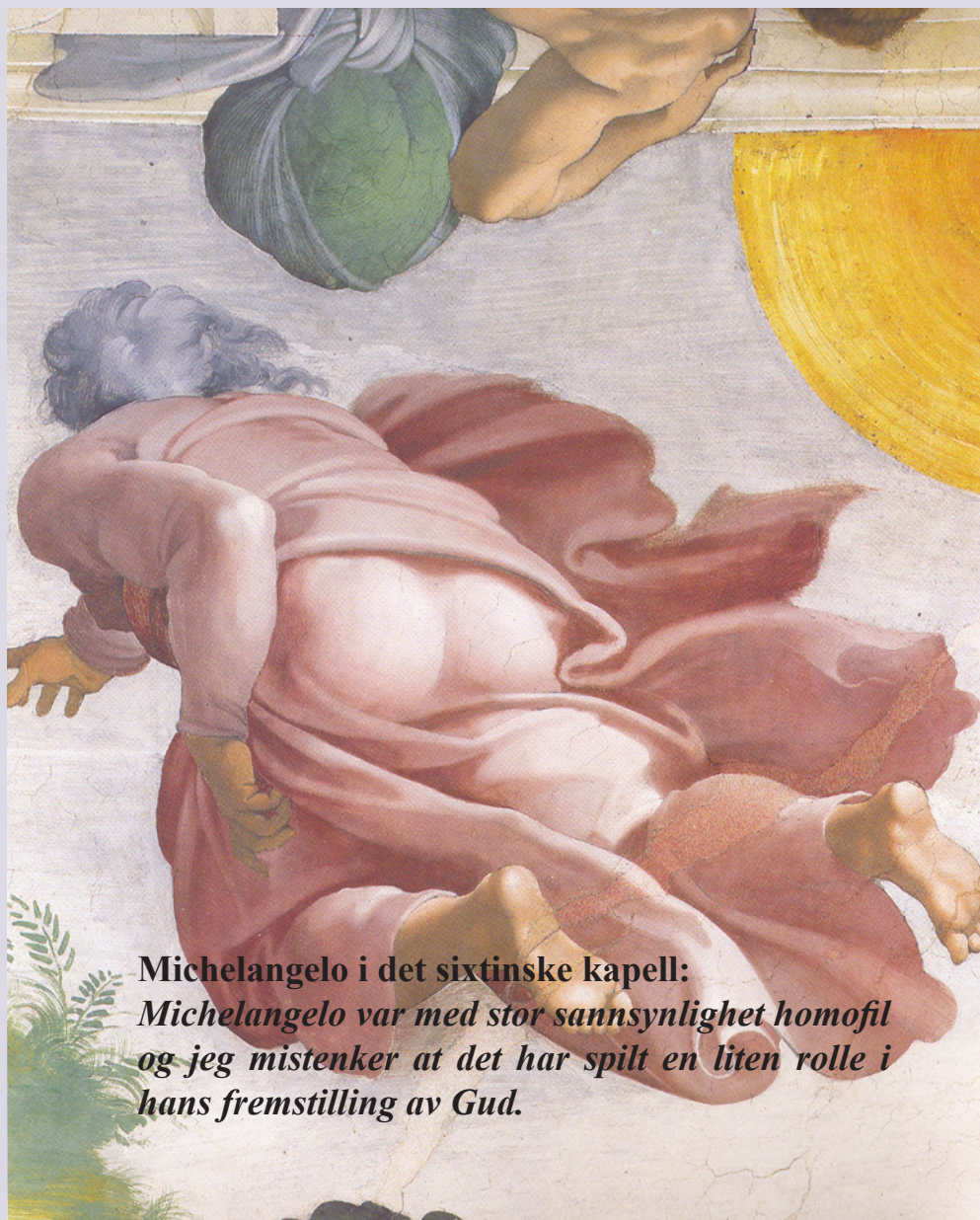
Vi kan si at de troende sto overfor et "lite" problem i alle disse tre retningene, når det gjaldt å finne passende avguder, siden alle tres utgangspunkt jo var et forsøk på å fjerne avgudsdyrkelsen. De færreste har verken mot eller ønske om å gå fullt og helt inn i avgudsdyrkelsen (djeveldyrkelse i Kristendom/Islam) eller reinspikka materialisme og forherligelse av begjøret (Buddhismen). Men det menneskelig jeg har en

tendens til å trenge noe å identifisere seg med. Valget av avguder synes i stor grad å ha falt på dyrking av budbringeren istedenfor budskapet. I kristendom har dette gått meget langt med dyrking av Jesusstatuer og lidelseshistorie. Det er både litt skremmende, grotesk og komisk når man først har sett en skikkelig juletreaktig blinkende plastfigur av en korsfeste Jesus, som finnes i svært mange katolske hjem. I kristendommen går det iblant så langt at man faktisk hevder at den eneste veien til Gud og frelse går gjennom Jesus Kristus, hans enbårne sønn. Så eneste veien til spirituell forløsning er med andre ord ikke gjennom å realisere det åndelige, men gjennom ureservert dyrking av profeten som kom med budskapet (Jesus). En av de uenighetene som har skapt de største og dypeste splittelsene i Islam (for eksempel mellom Shia og Sunnimuslimer) er debatten om arverekkefølgen etter Muhammed. Som vi har sett i de siste årene

"Når Norge ble kristnet ble ikke Odin og Tor avskrevet som overtro, men ble sett på som svakere guder og ofte ble alle andre guder fremstilt som djevelens verk."

som sto på den andre siden og ikke var enige drev med djevelens verk. I guds navn har mange gode kristne tatt livet av hedninger, brent hekser på bål og utført diverse handlinger som vi i dag neppe vil kalle kjærlige og guddommelige. Vi kan kanskje si at den religiøse terrorismen som har blomstret i våre dager er sprunget ut av den samme religiøse fanatisme. Konsekvensen av at det bare finnes en gud må jo være at det som ikke er i pakt med denne gudens meninger og holdninger må være djevelens verk. Det er jo litt "morsomt" å se at Osama Bin Laden og George Bush gjensidig har beskrevet hverandre som djevelens håndlanger. Man kan kanskje si at en god del av avgudsdyrkelsen i disse religionene synes å ha skjedd i navnet til den ene sanne gud.

Noen mennesker har til tider gått så langt at den eneste løsningen de har sett på sin religiøse lengsel, når de ikke kunne følge og dyrke den ene sanne guden, var for full musikk å gi seg over til avguden og drive det man kaller djevledyrking. Den viktigste årsaken til dyrking av djevelen er som oftest at du har et behov og ønsker som denne avguden virker bedre i stand til å oppfylle enn den guden. Vi er rett og slett tilbake til den gangen man valgte guder etter behov og situasjoner. Vi kan kanskje si at enhver dyrking av den fysiske verden i varierende grad har blitt

**Michelangelo i det sixtinske kapell:
*Michelangelo var med stor sannsynlighet homofil
og jeg mistenker at det har spilt en liten rolle i
hans fremstilling av Gud.***

gjelder samme forbud mot avbildning som gjaldt Allah også for Muhammed. Profeten er med andre ord blitt gudens eneste talerør på jorden og hans ord og uttalelser den absolutte sannhet. I kristendommen kan man også si, spesielt i katolisismen, at jomfru Maria også er et mye brukt avgudsbilde, mens Islam i sin mer rendyrkede form har holdt seg til å dyrke Muhammed. Når det gjelder Buddhismen er det ingen grenser

av søken etter personlig markedsføring og vinning. Den godhet jeg kom over opplevde jeg å finne, ikke i noen sakral og kjærlig stemning, men i enkeltindivider jeg møtte. På mange måter kan det enkelte individ sees på som den nye tids gud og avgud. Ikke misforstå, jeg har slett ikke noe i mot at mennesker byr frem sine tilbud på det alternative og åndelige marked. Det er en flott ting å kunne vise frem det man tilbyr og øn-

veien om selvrealisering, som lett ender opp i det vi kan kalle egodyrking og selvopptatthet. Det menneskelige synes på mange måter å være den nye tids gud og avgud. Å skille mellom dyrking av vårt guddommelige, kjærlighetsfulle, skapende og høyeste potensiale og dyrking av selvopptatthet, selvtilfredsstillelse, egoisme og egen storhet er ikke alltid like lett. Vi finner med andre ord både guden og avguden i oss selv, og

”I den nye tid prøver man å finne det guddommelige i alle ting og slik komme bort fra splittelsen mellom kropp og sjel, gud og djevel og det åndelige og det verdslige.”

for hvor mange statuer som avbilder Buddha og hvor dyrket han blir som person. Det er ganske morsomt at man finner statuer av den rike, blide, tynne og tykke Buddha i tillegg til uendelig antall varianter. Vi kan se likheten med hinduismen hvor man hadde/har en gud til hvert formål, mens i buddhismen har man en Buddha til enhver anledning.

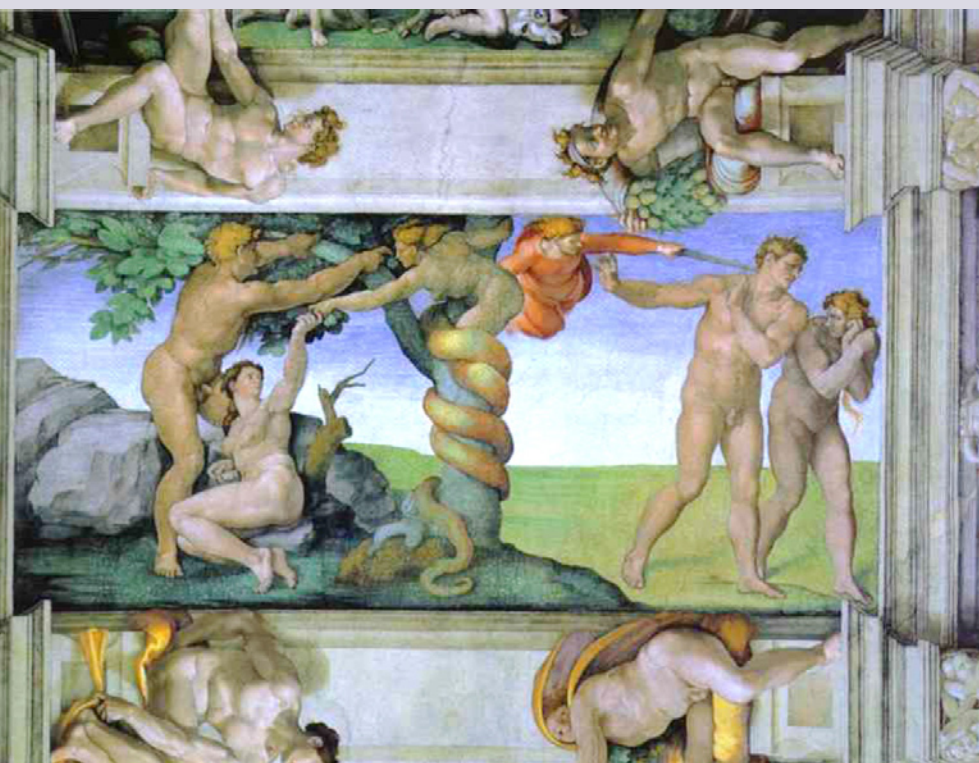
Den nye tids avguder

For ikke lenge siden var jeg på den store alternativmessa i Oslo. Noe jeg la merke til var at omtrent den eneste stand som fantes der, hvor man ikke reklamerte for en terapiform eller solgte noe for å tjene penger, var et par boder som var på misjonstokt for Jesus. Det er underlig at så mange i den nye tid snakker om bevissthet og kjærlighet, mens så mye på en slik messe dreier seg om å selge forskjellige varianter av selvutvikling. Enten i form av ting vi trenger for å utvikle oss eller terapier som vil gjøre oss bra. Jeg opplevde selv at miljøet på denne messa ikke lyste av godhet, men

sker å dele med verden, men samtidig er det noe med denne holdningen som gjør spiritualitet og åndelig vekst til en salgsvare.

I den nye tid prøver man å finne det guddommelige i alle ting og slik komme bort fra splittelsen mellom kropp og sjel, gud og djevel og det åndelige og det verdslige. Vi kan kanskje si at man i den nye tid prøver med en variant hvor alt sies å ha en guddommelig natur og essens. Så alt kan sees på som guddommelig eller dyrkes som en avgud. I kjernen av dette ligger det enkelte individ som må ta valg og være ansvarlig for å skape sin egen virkelighet. Det er en fin tanke, men samtidig veldig utfordrende. Ansvar for det åndelige ligger ikke lengre hos Gud, eller mangelen på det samme hos djevelen. Ansvar ligger hos den enkelte. Det stiller oss foran mange utfordringer og gir samtidig mange muligheter. Vår nye tids gud er med andre ord individets realisering av sitt guddommelige potensiale. For å få til dette går man gjerne

kan ofte se det samme i andre. På mange måter har vårt individuelle jeg overtatt rollen til de gamle profetene. Vi er selv blitt vår egen guide, rettleder og profet, samtidig som vi ofte søker og bruker andre individer som våre profeter, guider og veiledere. Avgudsdyrkingen skjer både gjennom forherligelse av vår egen individuelle kraft og betydning og forherligelsen av et annet individs kraft og betydning. Vår oppgave blir på en underlig måte å dyrke og realisere oss selv som et guddommelig vesen uten å falle ned i avgudsdyrkelsen av oss selv. Og samtidig å se den guddommelige essens og potensial i alle andre, uten å falle ned i å dyrke og idealisere dem, som man jo har en tendens til å gjøre med sine avguder. Vi står med andre ord foran en tid hvor den individuelle guddommelighet i hvert enkelt menneske står foran muligheten til å blomstre, samtidig som nettopp dyrkingen av det samme individet (hovedsakelig oss selv) er den nye avguden. •

For ikke lenge siden var jeg på den store alternativmessa i Oslo. Noe jeg la merke til var at omtrent den eneste stand som fantes der, hvor man ikke reklamerte for en terapiform eller solgte noe for å tjene penger, var et par boder som var på misjonstokt for Jesus. Det er underlig at så mange i den nye tid snakker om bevissthet og kjærlighet, mens så mye på en slik messe dreier seg om å selge forskjellige varianter av selvutvikling.